

Крамар Ірина
доктор економічних наук, доцент
професор кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Олексевиц Мар'яна
магістр
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Kramar Iryna
Doctor of Science (in Economics)
Professor of the Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine
Oleksevych Mariana
Master student
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ COMPETITIVENESS OF DOMESTIC SMALL ENTERPRISES WORKING IN SERVICE SECTOR

На сьогодні роль сфери послуг зростає у світовій економіці. Міжнародна торгівля у третинному секторі економіки становить 7% світового ВВП [1]. У 2019 році до початку пандемії коронавірусу, світовий експорт послуг дорівнював 6,1 трлн доларів, при цьому у більш, ніж половини національних економік усього світу частка третинного сектору в ВВП перевищувала 10%. У третьому кварталі 2020 року обсяг світової торгівлі послугами зменшився на 24% порівняно з таким же періодом у 2019 році, що було викликано вірусом COVID-19 [2].

Разом з тим у багатьох країнах Європи, Карибського басейну та Південно-східної Азії сфера послуг відігравала ключову роль у розвитку економіки, а деякі країни Європейського Союзу, зокрема Люксембург, Мальта, Ірландія досягнули свого максимуму в експорті послуг, що склало понад 70% їхніх ВВП [1]. Варто зазначити, що найбільшими експортерами у сфері послуг серед розвинутих країн є США, Великобританія, Німеччина, Франція, Нідерланди, а серед країн, що розвиваються – Китай, Індія, Сінгапур, Гонконг.

Попри негативні тенденції у даному секторі, спричинені пандемією, фінансовий сектор зазнав позитивних змін. Зокрема, послуги у фінансовому секторі зросли на 2% по всьому світу, а в ЄС – на 4% [2]. Разом з тим розширюється і діапазон пропонованих послуг та зайнятість у даному секторі.

В Україні сфера послуг є одним із небагатьох секторів економіки, що в умовах структурної кризи нарощує обсяги виробництва. В Україні третинний сектор лише розвивається, однак його вплив на економічний розвиток країни важко переоцінити. За даними Кабміну, послуги, що надаються населенню відіграють важливу роль в економіці, створюючи близько 23% ВВ, 33% зайнятості та 17% податкових надходжень [3]. У сучасній структурі ВВП України характерна швидкозростаюча частка сфери послуг, найбільшими секторами якої є торгівля й ремонт автомобілів, транспорт та зв'язок, фінанси і кредит.

У сучасних умовах функціонування економіки, зокрема, у період пост-ковідного відновлення, ключовим фактором стабільного розвитку національних економік, а отже, і підприємств, що в них функціонують, є забезпечення належного рівня

конкурентоспроможності. Адже тільки так суб'єкти господарювання можуть адаптуватися до змінних умовах функціонування, в яких вони опинилися.

Дослідження конкурентоспроможності малих вітчизняних підприємств сфери послуг є важливим і актуальним для економічних благ країни. В ринкових умовах саме належний рівень конкурентоспроможності дозволяє отримувати стабільний прибуток і сприяє розвитку підприємства.

Зважаючи на наповненість ринку великою кількістю пропонованих послуг, споживачі стають все більш вимогливими до їхньої якості. Таким чином, посилюється конкуренція у даній сфері, а підприємства, котрі надають ці послуги, повинні чітко усвідомлювати свої конкурентні переваги. Окрім того, беручи до увагу специфіку роботи підприємств сфери послуг, зокрема у контексті спілкування з клієнтами, необхідності встановлення належного рівня комунікації, визначальним фактором, що впливає на якість послуг, які надаються, є людський. Відповідно до [4] «отримання» кваліфікованого працівника відбувається трьома способами: безпосередній хедхантинг найкращих спеціалістів у своїй галузі; працевлаштування працівників середнього рівня кваліфікації з подальшим її підвищенням, а також «підготовка» працівника самостійно. Саме тому, вважаємо, що інвестиції в людський капітал повинні бути ключовими для будь-якого підприємства, а особливо, того, що здійснює свою діяльність у сфері послуг.

Розвиток персоналу виступає передумовою для збільшення обсягів реалізації, що є конкурентною перевагою у короткостроковому періоді, а підвищення рівня кваліфікації персоналу, розвиток його творчого потенціалу, призведе до створення нових асортиментних позицій у довгостроковому.

Окрім того, за даними Департаменту розвитку електронних комунікацій Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, згідно останніх наявних статистичних даних по 37 країнах світу, було визначено 11 пріоритетів економічної трансформації, згруповані у чотири напрямки дій. Ці заходи спрямовані на відновлення економіки з метою підвищення її продуктивності, сталості та інклюзивності й одним з них є «відродження і перетворення людського капіталу» [5].

Слід зауважити також, що розвиток людського капіталу повинен бути одним із основних як стратегічних, так і тактичних завдань підприємства. Висококваліфікований персонал вітчизняних малих підприємств сфери послуг, як конкурентна перевага, дозволить не лише забезпечити їм відповідний рівень прибутку, а й наповнить регіональні ринки високоякісними послугами, що сприятиме також нарощенню обсягів наданих послуг, зміцненні репутації на внутрішньому та виходу на зовнішні ринки.

Перелік використаних джерел:

1. UNCTAD. 2020 E-handbook of statistics. Total trade in services. URL: <https://stats.unctad.org/handbook/Services/Total.html>
2. World Trade Organisation. Services trade recovery not yet in sight. URL: https://www.wto.org/english/news_e/news21_e/serv_26jan21_e.htm.
3. Finbalance: Все про економіку. URL: Finbalance.com.ua.
4. Крамар І.Ю. Функціональне забезпечення організаційно-економічного механізму інтернаціоналізації промислових підприємств. Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій: Серія «Економіка і управління». 2019. Вип. 45. К.: ДУІТ, 158 с., с. 91-103.
5. Конкурентоспроможність України 2020-2021. Департамент розвитку електронних комунікацій. Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації. Київ. 2021. 71 с. URL: <https://cip.gov.ua>